

KAYNAK

BALKEİR HALKEVİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

23 Nisan	<i>Vehbi Evinç</i>
Balıkesirde Kuvayi Mil'iyeye	<i>Hayrettin Karan</i>
Harp Hakkında düşünceler	<i>Nurettin Ünen</i>
Baba Kalbi (Hikâye)	<i>Nuri Sivri</i>
Sıtmadan Korunma Öğütleri	
Abdülhak Hisar'ın üç eserine dair	<i>Ahmet Uzkan</i>
Halkevlerinin yıldönümünde	<i>İsmail Aslaner</i>
Balıkesir Vali ve Mutasarrıfları	<i>H. Basri Çantay</i>
Cirit	<i>H. Ali Türker</i>
Bilmeceler	<i>Osman Balkır</i>
Hardal Aşireti	<i>Mustafa Salman</i>
Kiptiler	<i>İ. Hakkı Akay</i>
Dede Kızı (Hikâye)	<i>İ. Hakkı Akay</i>
Görüş (Şiir)	<i>Hüsnü Yurdusever</i>
Yağmurun Çağırışımı (Şiir)	<i>Satılmış Çağlar</i>
Halkevi Çalışmaları	

Td

KAYNAK

BALIKESİR HALKEVİ

Mart — Nisan

1946

Sayı: 158 — 159

23 Nisan

23 Nisan Milli Hakimiyet Bayramı
münasebetle Ticaret ok. Türkçe Öğretmen
Vehbi Evinç tarafından söylenen Nutuk:

İsdirki bu, asırların tahakkümünü ortadan kaldırmış, millete efendi olmak, hürriyetin zevkini tatmak, kendi iradesine buyruk olmak haklarını bağışlamış, insanlığını ve Türklüğünü öğretmiştir.

Biz, içimizdeki küstah ve şımartılmış hanedan artçılarına hadlerini bu tarihte bildirdiğimiz gibi dünyanın hakkımızdaki görüş ve hükümlerini de yine bu tarihte değiştirdik. Bu tarihten beridir ki hakimiyet, kayıtsız şartsız milletindir. İrade milletindir. Efendi yalnız millettir. Temel hak, milletin hürriyetidir. Vatan, satılmaz ve parçalanmaz bir bütündür.

23 Nisan Meclisinin Anadolunun bayrağını çektiği o günden beri tarihteki hasta adam zihniyeti de silinmiş bulunuyor.

O zihniyetin yerine bugün görülen manzara şudur: Dünyanın en güzel bir köşesinde büyük Anadoluda yüz yılların çilesini alın yazısını doldurmuş ileri, canlı Türk ve insan vekarlı asrın en dinamik sosyetesini göz kamaştırmaktadır.

23 Nisan hamlesi damarlarımızdaki kanı harekete getirdiği günden beri atlattığımız engeller yıktığımız geri müesseseler, ileri hayatta attığımız süratli adımlar, bu milletin başarıcı kudretinin tarihte en canlı misalini vermektedir. Önümüzde açılan yeni çağ, Türkün asil vekarını yaratıcı ve yapıcı cevherini, insanlık arasındaki büyük değerini dünyaya daha parlak bir şekilde tanıttacaktır.

(Devamı 4 cü sayfada)

Sayın vatandaşlarım;

23 Nisan, istibdada, keyfi idareye karşı Türk ruhunun isyanı ve milletce hayata yeniden doğuşun remzidir.

23 Nisan, milletce var oluşumuzu, ayakta ve dipdiri oluşumuzu cihana ilan ettiğimiz aylı günlerden biridir.

26 sene evvel bugün Ankarada konuşan ses, hakkın sesi, faziletin sesi, Türklüğün sesi, vatanın öz vatanın sesiydi.

26 sene evvel bugün, Ankarada çarpan yürek milli sevginin milli heyecanın hakkın ve hürriyetin en sıcak duygularıyla çarpıyordu.

26 sene evvel bugün, bütün vatan, milletin hakiki benliği ve ruhu orada, Ankarada yükseliyor, Ankarada birleşiyordu.

Bu yurttan yer yer, ışık ışık kımıldamışlar oradan yayıldı. Ülkümüzün meşalesini orada yaktık. yurdun karanlık köşeleri hayat nurunu oradan aldı, Ankara 23 Nisan'da bir kaynak oldu, Ankara 23 Nisanla başlı başına bir tarih olmanın mazhariyetine erdi.

Türk milleti, taliinin ve tarihinin en buhranlı anlarını yaşadığı o günlerde milli iradenin en büyük harikalarını şahsında gösteren büyük Atatürkün varlığından kuvvet alıyordu. Paylaşılmış yurt, ihanete uğramış vatan, öksüz kalmış millet hayat ümidini yalnız onda görüyor, ona güveniyor ve yaratıcı dehayı onda bulacağına inanıyordu. İşte 23 Nisan, bu iki meubarı: millet ve Atatürkün birbirine kuvvet ve iman kaynağı olduğu günün yıl dönümüdür.

23 Nisan Büyük Millet meclisinin kuruluşu, tarihimizde öyle eşsiz bir inkılâp ham-

Balıkesirde Kuvayimilliyeye

HAYRETTİN KARAN

Balıkesir Milletvekili

İzmirin Yunanlılar tarafından işgaline tekaddüm eden zamanlarda idi. Bütün şimendifer istasyonlarıyla beraber Balıkesir, Bandırma istasyonları ve Balya kasabası da bir Fransız kıtası tarafından işgal olundu. Biraz sonra memlekette bir İngiliz muhipler cemiyeti kuruldu. Ve bir evde de İngiliz bayrağı sallanmaya başladı. Bu cemiyet kurulduktan az sonra memlekette çok betbin havalar yaratmaya, kötü havadisler yayılmaya ve bu meyanda bazı fedakârlar Maltaya sürülmek üzere aranmaya başlandı. Daha sonra güzel İzmirin Yunanlılar tarafından işgal edileceği şayi oldu. Bunu önleyici bir tedbir olmak üzere evvela matbuatımız dile geldi; İstanbul ve İzmir gazetelerinden çokları bu hususta çetin yazılar yazıyorlar; Bilhassa Anadolu Gazetesi sahibi Haydar Rüştü Öktemin İzmirde sırf bu mücadele için çıkardığı Duygu gazetesi ile Rum matbuatı arasındaki karşılıklı kalem mücadelesi bir bombardıman halinde idi.

O zaman Balıkesirde intişar eden Ses Gazetesi vukubulacak işgal hareketine karşı efkârı mücadeleye hazırlamak için yazılar yazıyordu. Yazdığı bu yazılardan dolayı gazete sahibi Hasan Basri Çantay İngilizler tarafından Maltaya sürülmek üzere aranmaya başlandı. Bu itibarla Balıkesir vilâyetinde bu dava için evvela sesini yükselten Ses Gazetesi olmuştur.

Bunlar devam ederken; memleketin fedakâr ve vatansever evlâtları diğer bazı tedbirlere baş vuruyorlardı. Artık bir teşkilât halinde çalışmak zamanı gelmişti. Fikirleri bir noktada toplamak lâzımdı. Bu maksatla yer yer müdafaai hukuk heyetleri teşekkül ediyordu. Bütün Ege ve Marmara bölgelerine şamil olmak üzere İzmirde toplanan Müdafaai hukuk kongresi bu gaye için kurulmuştu. Bunun gibi memleketin diğer aksamında ve mesela Rumelide "Paşaili Trakya,, Erzurumla Elâzığde "Müda-

faai hukuku milliyeye,, Trabzonda "Muhafazai hukuk,, namları altında bir takım siyasi cemiyetler teşekkül etmiş bulunuyordu.

İşte bu tedbirlerle beraber bilhassa tehlikenin ön safında bulunan bazı şehir ve kasabalarımızda dahi mevzii diğer bazı tedbirler alınmakta idi. Bu da vukubulacak bir istilâ hareketine karşı gençliği toplu ve hazırlıklı bulundurmak ve icabında müsellâh bir kuvvet halinde teşkilâta bağlaması kolaylaştırmak içindi.

Mütarekeyi müteakıp Balıkesirde teşekkül eden ve mensuplarının ekserisi ihtiyat zabitlerinden ibaret bulunan "Çalışma Derneği,,nin kuruluş maksadı da bu gayeyi istihdaf ediyordu. Nitekim İzmirin işgalile Balıkesirde başlayan müsellâh hareket ilk nüvesini bu topluluktan almıştır. Yani millet silahsız olmasına rağmen gelecek musibetleri önlemek için tetik üzerinde bulunuyordu. Eğer böyle olmasaydı; müdafa tertibatını almak daha geç ve daha güç ve belki de şaşkınlık içinde kalarak millet kendini toparlamaya vakit bulmadan yabancı kuvvetler tarafından her müdafa teşebbüsü felce uğratılabilirdi.

Aşağıda tafsil ve izah edileceği üzere ilk defa Bürhaniyede başlayan vilâyetin Ege bölgesindeki hazırlıklar; toplu ve ideal olarak ilk memleket müdafaasının temelini ve ilk toplu ve müsellâh mücadelenin mihrakını teşkil eder. Bu itibarla milli tarihimize en ebedî ve en parlak armağanı vermiş olan o havalı halkı; Milli istiklâl ve kurtuluşun müessisleri olmak şerefini bîhakkın taşımaktadırlar.

İşte memleket müdafaasının çekirdeğini teşkil eden işbu teşebbüsler; vicdanlarda yeşermekte bulunan kahramanlık filizlerinin bir anda dalbudak salmasına vesile olmuş; İzmir işgalini müteakıp hernevi silahtan mahrum olmasına rağmen ekmek bıçağı ile işe girişen milli kuvvetleri yaman ve karşısında durulmaz bir hale getirmiş;

Harp Hakkında Düşünceler

NURETTİN ÖNEN

Taşıt tekniğinin hızlanması, ekonominin gelişmesini, dolayısıyla milletler arasındaki münasebetin ilerlemesini gerektirmiş ve sonucunda bir kuvvet yarışı başlamıştır, şimdiki harplerin cihanşümül oluşu da bu yüzdendir.

* Harp, İmparatorlukların yıkılmasıyla ve ya tek bir imparatorluğun dünyaya hakim olmasıyla ortadan kalkabilir. Zira, kurtla kuzu birlikte yaşayamaz.

* Harpler çok defa yarını düşünmeden intikam hırsıyla yapılan barış anlaşmalarından çıkar.

* Bölge anlaşmalarından maksat siyasal dengeyi temindir. Bu kuvveti büyükler çıkarmamak için rekabete girerler, kimi garanti verir, kimi kendi birliğine sokar, ve böylece büyük bloklar kurulur. Kurulur ama, denge de bozulur, harp başlar.

* Bölge Paktları tabiatın eseri imiş, 17 yüzyılda tabiat nerede idi? Bu yeni devrin icadıdır.

* Anlaşmalar çok defa bir harple-güya düzeltilir veya kaldırılır.

* Rejyon al anlaşmalar, enternasyonal anlaşmaları doğurmadı. Hâlâ bunu demek ne manâ var?

* Dünyada en hassas denge siyasal dengedir, onu bozmağa bir kurşun veya küfür yeter.

* Her yeni harp, bir öncekinin devamıdır.

* Kontinantal paktlar da zararlıdır. Çünkü teknik sürati, kıta ve mesafe mefhumunu ortadan kaldırmaktadır.

* Ey barış konferansısı! Geleceğin barış tilsimi senin elinde.. Bir savaş tohumunda sen

Asrın en mühlik silahlarıyla mücehhez ordularını senelerce yerlerinde saydırmış ve en nihayet kendi bünyesinden kahraman bir ordu meydana getirerek; imkânsız sanılan zafer ve kurtuluşu az zamanda elde etmeğe muvaffak olmuştur. Bunu yapan silâh değil; İman kuvveti idi.....

ekme.. Bırak kundakıcılığı...

* Sonsuz bir barış, Büyük devletlerin feragat, fedakârlık ve iyi niyetleriyle, küçüklerin de onlara güveniyle kurulan enternasyonal bir örgütle sağlanabilir. Bu yapılmıyorsa kabahat, ihtiras içinde tutuşan büyük devletlerdedir.

* Tabiatın nimetlerini mahvedip milletini açlığa mahkûm eden otorite!.. Malûl ve muztarip vatandaşlarının feryatlarını bile çok görüp yumrukla susturmağa çalışan disiplin! Bütün bunları mazur gösteren ilim!.. Hunharlığın adını tabii istife koyan filozof!.. Kahharlığı kahramanlık diye alkışlayan şair!.. Sırtlanca dalaşları hayat mücadelesi, kteâmül sebebi olarak gösteren sosyolog!.. Eğer bir tanrı varsa, yarattığınız bu kan ve gözyaşı deryasında sizi yüz bin defa boğacaktır. Masum ve mazlum insanlığın ahı, sah-te şöhretleriniz adına dikilen heykellerinizin yıkıldığı gün çıkacaktır.

* Her gün" biraz daha adam öldürdük bir çok ocak daha söndürdük, bir kaç köy daha yıktık" diye insanlığın ruhunu sarsan Spiker, Seni Baykuş gibi öttürenlerin tahkir için 72 milletin lugatındaki en ağır küfürler bile azgelir.

* Harbi takdiri ilâhiye atfeden müminler.. Her harbi yeni bir medeniyet hamlesi sayan diplomatlar!.. artık susunuz.. biraz da fazilet konuşsun!

* Harbin, sulhtan fazla revaçta oluşu pedagojinin dalkovukluğundandır. Çünkü harplerin siyasal bir kurum, doğal bir zaruret olduğunu telkin eden odur.

* Nerede kıymet varsa orada mücadele tabii imiş, bu müstehlik hayvanlar için. Deterministler yoksa insan zekasını hayvan içgüdüsünden daha mı aşağı tutuyorlar? Biz gıda için dalaşı hayvanlara bırakalım. Çünkü müstahsiliz.

* Ana kucağı ve okullar yarının savaşçılarına kışlalık ediyor.

* Fransız öğretmenlerini ayıplıyorlar, pası- (Davamı 13 üncü sayfada)

Baba kalbi

Bir koyun derisinin üstünde oturan ihtiyar, derin bir tevekkül içinde tesbihini çekiyordu.

Gözleri durgun, adeta donuklaşmış, göz bebeklerine perde inmiş gibi idi. Kırıl saçlarını örten kasketini düzeltirken geçen yılların çocukluk ve silâh arkadaşı Mustafa çavuşa yer gösterdi. Kırk yıl önce mahalle mektebine gider, beraber bir kalfanın önün-

23 NISAN

(Bi inci Sahifeden mabat)

Aziz vatandaşlarım,

23 nisan kararı, o büyük tarihi karar bu günümüzü borçlu olduğumuz o mukaddes karar, yer yüzünün en cesur, en asil ve en erkek kararı olmuştur. Millet, bu erkek ahdin önünde gösterilen yoldan inanla en büyük güvenle yürüdü ve asırlık işlerin enerjisini azminde göstererek yüz yılları günlere sığdıran başarılar elde edildi.

O günün kararı olmasaydı bu günü idare edenler o günlerin cesur ve uyanık kararlarıyla milletin kalbinde ebedi yer almanın zevkini ve sırrını bulmasaydı ikinci dünya harbini böyle kolay atlatabilir miydik? Ve bugünkü millet manzarası dünyanın gıptesini çeken en güzel millet manzarası örneğini verebilirdi mi?

İşte aziz dinleyicilerim 23 Nisan millet hayatımızın en bahtlı devrini açmış olan böyle şerefli bir tarihtir.

Yurt uğruna tutuşan gönül, hürriyete ve fazilete tapan ruh en güzel ülkelerin beşiği olur 23 nisanı yaratanlar Türk çocuklarını en ulvi duygularla en güzel ülkelere koşturmak için bu günü onlara armağan ettiler.

Ey bu günün sevinçle gönlünde baharlar açan aziz Türk çocuğu damarlarında 23 nisan kanı vuruyor, kalbinde 23 nisan idealinin ateşi var. Sen en güzel günlerin ümidisin. Sen hürriyetin cennet bahçelerine 23 nisanla doğdun ve bu engin hürriyet içinde gelişen benliğinle yarına, 23 nisanı sana emanet edenlerin yüz akı olarak çıkacaksın. Aziz Türk çocuğu bayramın kutlu olsun.

Vehbi Evinç

de diz çökerler, kuran okurlardı. Kırk sene pekte uzak bir mazi degildi. Fakat dert insanları kocatmıştı. Çocukluk arkadaşı Mustafa gözlerini çini işlerine çevirince:

— Bunları kim çiziyor? Dedi. Gözleri mütemadiyen sulanan ihtiyar çinici, iki dizinin üstünde şöyle bir kımlıladı.

— Onları, oğlum yapıyor.. Dedi ve ilâve etti. Bunu artık, yanımdan ayırmıyorum. Gözümün bir tek nuru bu kaldı. Ötekini biliyorsun değilmi?

— Hayır bilmiyorum öteki hangisi?

— En büyük oğlum Kemal.. Evet Kemal oğlumu bilmiyorsun öyleya sen gurbette idin ihtiyar babanın gözleri daha çok nemlenmişti; cebinden bir mendil çıkardı. Gözlerini sildi. Son oğlu çini vazoları tertiplemele meşguldü. sonra kalbinin acılarını hafifletmek için söylemek ihtiyacını duydu:

— Oğlum bir gece yarısı eve geldi Ayak üzeri annesinin, benim ellerimi öptü. Annesi oğlum geldi diye bu gece misafirine neler ikram edeceğini şaşırıldı.

— Gidiyoruz anne! yemek hazırlama. Vaktimiz yok. Şehrin kenarından geçiyorduk. Ben ancak bu kadarcık izin aldım. Fazla kalamam. Düşman vatanımın bağrını çiğneyüp gelirken evimde rahat oturamam. Dedi. İşte bu arada ana ona ne hazırladise yedirdi. Neferlerde verdi Cicenin vakitsiz misafiri atlarına binüp karanlığa karıştılar. Kulaklarımızda bir nal sesi kaldı, o kadar.

Baba bunları söylerken ağlamıyor yalnız nemlenen gözlerini son oğlundan ayırmıyordu.. Oğlumun gidişi o gidişi o oldu. Üç gün sonra şehri işgal eden düşmanın acısı kalplerimizi yaktı. Yalnız tesellimiz vardı: oğul aramız, vatani kurtaracak.

Bir yıl sonra bir haber aldık. Teğmen Kemal, bir bölük erle tuttuğu tepeyi iki saatten evvel teslim etmiyecek. Oğlum Kemal bu emri, bu vatan ödevini o kadar ciddiyetle tatbik etmiş ki düşman iki saatten fazla uğraşmış, ağır zayıat vermiş, büyük Türk kuvvleri bu arada lâzım gelen tepeleri tutmuş lâkin çok zayıat veren düşman

Sıtmadan korunma öğütleri

1 — Ne sazlıklar, ne bataklıklar ve ne de yosunlu kokulu, durgun sular sıtma yapar.

Böyle yerlerde yaşayanlar, barınanlar sıtmayı hep sivrisineklerden alırlar. Çünkü sivrisinek böyle yerlerde yumurtlar ve ürer.

2 — Büyük bataklıkları ve sazlıkları kurutmak devlet işidir, fakat küçük su birikintilerini kurutmak ulus işidir. Köylüler elbirliği ile ve küçük çalışmalarla bu gibi yerleri kurutmak zorundadırlar. Bu, onların ve yuvalarının ılgını koruma işidir.

3 — Yazın ve baharlarda nerede bir su birikintisi görürsek hemen sıtmayı ve sivrisineği hatırlayınız. Bunların bir kısmını devlet kurutur, mazotlar temizler. Fakat köyünüzde, yani başınızda olanları temizlemek, kurutmak da sizin ödevinizdir.

4 — Evinizin bodrumunda, yatak odanızın bir köşesinde uyuyan ve öldürmeğe üşendiği niz bir sivrisinek, gece yatağa girince ve uy kuya dalınca ihtimal ki sizi sokacak ve hortumundaki sıtma mikroplarını kanınıza geçirecektir. Şu halde bu hain düşmanı neden ihmal edip canlı bırakıyorsunuz. Her yerde sivrisinekleri yokediniz.

5 Sivrisinek görünce aklınıza hemen sıtma gelir. Sıtmayı düşününce de hemen sivrisineği hatırlamalıyız ve yoketmeğe çalışmalıyız. Sivrisineklerle başa çıkmak için de bunların üreme yerlerini yâni birikinti ve durgun

üstün kuvvetle tepeli sardıkları zaman bir avuç kahraman Türk neferlerini oğlum Kemalle birlikte süngüden geçirmişler. Son cümleyi söylerken peder Mustafa çavuş ağlıyordu. İhtiyar şehit babası halâ metanetle devam ediyordu. Bir aralık bulutlanan gözlerini tekrar sildi. Titreyen sesine biraz daha kuvvet verdi:

— Bir kemal şehit oldu, fakat vatan kurtuldu. Millet benim oğlumu unutmadı. tepeye adını koydu. «Kemal Tepe», oğlumun kalbi orada atıyor.

Nuri Sivri

suları kurutmak, temizlemek lâzımdır.

6 — Sıtmalı hastaların kanları mikroptan temizleninceye kadar cibinlik altında tedavi olunurlar, biliyorsunuz niçin? Çünkü bunları sivrisinek ısırır mı, başkalarına, yâni sağlamalara sıtmayı bulaştıracaktır. Şu halde dünyada ya sıtmalı kimiyacak veya sivrisineklerin hepsi yokedilecektir. Başka çare yoktur.

7 — Sıtmalı yerlerde açık pencerelere ince tel kaşes veya tül, bez geçirmek, mümkünse ışık yakmamak ve akşam karanlık olunca kapı, bacayı kapamak lâzımdır. Çünkü yazın sivrisinekler kan emmek için evlere, insanlara hücum edeceklerdir. Kendimizi bunlardan korumak lâzımdır.

8 — Kışın evinizde, bodrumlarda, kümes ve ahırlarda yapacağımız işlerden biri de duvar köşelerinde kışlağa girmiş, uyuşmuş sivrisinekleri yok etmektir. Bunları birer birer ve ya (filit) gibi ilâçlarla top yekûn öldürmeli. Çünkü bahar gelince bunlar uyanacak ve uçarak bize sıtma vereceklerdir.

9 — Sıtmanın yeni ilâcı atebrin, kininden daha tesirli ve kuvvetlidir. Üstelik kulağı çınlattırma, ağza acı gelmez, miğdeyi bulandırmaz ve başı sersem etmez. Yalnız içindeki boya sebebiyle bazı kere yüzünüzü ve bedeninizi biraz sarı yapar.

10-Sabah kalkınca ilk işiniz, yatak odanızın tavanında, köşelerinde ve cibinlik üstünde uyuyan sivrisineği öldürmek olmalıdır. Çünkü bunlar habersiz geceleyin odadan çıkarak su birikintilerine gidecek ve yumurthiyarak döl yetiştirirceklerdir.

11 — Sıtmanın kökünü kesmek için iki ödevimiz vardır. Birisi sivrisinekleri öldürmek, diğeri de sivrisineklerin üreme yerlerini temizlemek ve kurutmaktır. Herkes, her yerde ve her suretle bu işleri inan a ve yurt ödevi olarak yaparsa az zamanda sıtma belâsından kurtuluruz.

12— Seni sıtmadan korumak ve kurtarmak için devletin nattığı yardım eline inana rak sarıl.

ABDULHAK ŞİNASI HİSAR'IN ÜÇ ESERİNE DAİR

AHMET UZKAN

Romanımızda Ahmet Mithat Efendi ile Namık Kemal'in açtığı ilk devri nasıl bol bol tercüme taklidi ettiyse, Edebiyatı cedide romanının arkasından da bir tercüme tufanı başladı ki bugün hâlâ devam ediyor... Buna mukabil gerçek değerde romancı veya hikâyecimiz parmakla gösterilecek kadar azdır.

Elli yaşına kadar hazırlanan bir İstanbul çocuğu, en olgun devirlerinde edebiyatımıza üç eser hediye etti: 1942'de "Fahim Bey ve biz" ile "Boğaziçi mehtapları", 1944'te de "Çamlıca'daki Eniştemiz", i.

Bu üç eseri ayrı ayrı gözden geçireceğiz: İlk kitapta, optimizm-pesimizm te-zadını büyük bir yakınlıkla temerküz ettiren bir hariciye memuru Fahim Beyi; bütün iç âlemiyle, yakından seyrediyoruz... Eğer Fahim Beyin sadece dış yüzüyle karşılaşsaydık, onun basit hayatı, hiçbir zaman hakikat olamayacak hulyaları, garip düşünce ve âdetleri önünde birşey duymaksızın geçer giderdik. Fakat muharririn de işaret ettiği gibi "İnsanların derin hassasiyet tabakalarına nüfuz edildikçe hareketlerinin ve hislerinin ihtirama lâyık bir şeye delâlet edebilecekleri görülür." İşte bunun için Fahim Beyi bütün derunî safiyetiyle tanıdığımız; mukadderatımızı onun talihinin temiz ellerinde bulmağa razı olduğumuz için, kahraman kolay kolay unutulmayacak bir tip haline geliyor. Esasen kısacık hayatımızda bile o kadar çok Fahim Beyler var ki..

Muharrir kendi düşüncelerini ifade etmekte, his ve heyecanlarını, arzu ve ümitlerini anlatabilmekte Fahim Bey'e ait herhangi bir sözü, bir rivayeti, hattâ kahramanın meşhur rüyasını büyük bir maharetle hareket noktası yapmış ve vakaları, tipleri israfsızca sarfetmeyi gayet iyi bilmiş.

Böylelikle A. Ş. Hisar edebiyatımıza, ilk eserinde çok az kimseye mukadder ola-

bilecek güzel bir muvaffakiyetle girmiş bulunuyor.

İkinci kitap, ender rastlanan bir edebî nev'e dahildi: Mensur şiirler şeklinde yazılmış Boğaziçi hatıraları... Otuzbeş yıl evvel Boğaziçi'nde yapılan mehtap ve saz âlemleri. Muharrir bu mehtap âlemlerine hazırlanışı, toplanışı ve sırasile musiki, sü-kût ve aşk fasıllarını anlattıktan sonra bu güzel günleri hatırlayış ve hatırlatışındaki maksadı şöylece ifade ediyor: "Şimdi akan sular, geçen zamanlar ve onlarla birlikte sürüklenen bütün şeyler gibi ben de geçip gitmeden evvel, vaktile zevklerine iştirâk edemeden muhabbetsiz ve işeksiz bakışlarla süzmüş olduğum bu şeyleri velev birer an aksetmiş olduğumu hatırlayarak, bu âlemin benim hatıralarıma girmiş izlerini ve gölgelerini, maziden çiçekler koparır gibi, birer birer toplayarak, bu sahifelerin demetini örmek istedim. (Boğaziçi Mehtapları, sahife: 309-310)

"Boğaziçi Mehtapları", nda teşbih sanatının en güzel örneklerine rastlıyoruz: "Bu yolların hepsi de canlı gibi görünürlerdi. Gûya hepsine tanıdıklarımızın huyları ve şefkatleri sinmişti. Yüzleri sevdiğimiz yüzlere; kâpıları sözlerini bildiğimiz ağızların susmasına; yola uzanan cumbalarının altındaki destekler büyük annelerimizin sarkık gerdanlarına; sokağın üstünden karşı tarafa geçen açık veya üstü örtülü köprüleri sevgili bo-yunlara atılmış kollara benzerdi. Körleştirilmiş pencereleri düşmüş birer dişe; açık kayıkhanelerinin siyah deliği kör olmuş, bir-göze; kabarmış ve yosunlaşmış bahçe duvarları ermiş ağaçlara; bahçelerinde sulara sarkan ağaçları türbelerinde yaşayan evliyalara benzerdi. (Boğaziçi Mehtapları, sayfa. 180-181)

A.Ş. Hisar, "Boğaziçi Mehtapları" nda diğer iki eserinin aksine olarak en güzel intibah kitabının sonuna saklamış; "Hatıraları-

mızın zaman içinde devamı (ve) Başka dünyaların bizden görebilecekleri" adlarını taşıyan son iki fasılda, dehasını; mantık ve muhayyilesinin şiiri şeklinde ortaya koymuştur. Üçüncü kitapta; daha evvel Fahim Bey dolaşısıyla tanıdığımız (Fahim Bey ve Biz, sayfa. 65-70, 114-121) Çamlıca'daki eniştenin bütün hayatını öğreniyoruz. Bir çok asiller arasında Arabistan vilâyetlerinde çeşitli memuriyetlerle dolaşmakla beraber ömrünün büyük bir kısmı Çamlıca'daki köşkünde geçen; muhteris ve mutakit, an'anepere, mutaasip, müs-lüman ve alafranga daima şehvetin boyunduruğu altında (ölümüne yakın büsbütün kadın hastası) çocuklar için bir zevk ve neşe kaynağı olan hanımların ve yaşlı beylerin hiç beğenmedikleri; hayatının tadını yemek pişirmekte ve daima çeşitli, güzel yemekler yemekte bulan ve buna benzer daha birçok mütezat hususiyeleleriyle, "İnsanlar hakkında daha iyi bir fikir edinmemize yardım eden" delişmen bir enişte.

Hala ise temizliğin, ulviliğin timsali olan; eniştenin delişmenlikleride, üyük bir sabırla tahammül eden, eden, necip ve lütugkâr bir İstanbul hanımefendisi. Ancak bu iyi kadın da ihtiyarlığında tahammülü nü kaybederek enışteden ayrılıyor. Hikâye biterken; enişte, İstanbul'da (Beyazıt, Aya-sofya veya Fatih'te) yeni bir hayata başlamak tahayyilleriyle, fakat yalnızlık ve tesellisizlik içinde Çamlıca'daki köşkte ölüyor. Hala da Erenköy taraflarında rahat ve asude bir köşki tasarlarlarken, Gedikpaşadaki, babasından kalan küçük ve sıkıntılı (enıştenin sefertasına benzettiği) evde sonsuz ve rüyasız uykusuna dahiyo.

Mazi tahassürünü en bariz hususiyet olarak gösteren muharrir; çocukluğunda, gençliğinde pek büyük yer kaplayan Çamlıca hakkında, İstanbul ve İstanbullular hakkında; iyi yakalanmış, iyi muhafaza edilmiş bir çok kıymetli hatıraları, hüsnüniyetle dolu telâkileri bize büyük hazlar vererek tekrarlıyor.

Bütün bakınlardan mükemmel olan bu eserleri gözden geçirdikten sonra diyebiliriz ki A.Ş. Hisar aynı şeyleri rahat ve düz bir üslûpla anlatacak olsa okuyucuyu daha kolay kendi atmosferine çekmiş olur. Esasen bugünün telâkileri nesirde ve bilhassa

Halkevlerinin Yıldönümünde

Dereköyünden halk şairi İsmail Aslan-erin halkevlerine ait duyuşlarını belirten bu destan halkevlerinin 14 üncü yıldönümü töreninde kendisi tarafından okunmuştur.

Türk inkılâbında ve devriminde
Kurul yönetimi ve çevriminde
En medenî uluslar sisteminde
Sosyal kültürleri halkevinin.

Sosyal bakımdan birlikte konuşan
Dil tarih edebiyatta çalışan
Çeşit saz türküler şarkılar coşan
Ötüşür bülbülleri halkevinin.

Kültürçüler yurttaşlar buluşurlar
Kimisi sanatlara çalışırlar
Yurtsevenler toplanıp konuşurlar
Öztürkçedir dilleri halkevinin.

Eğlenceler yapıp zevke dalanlar
Toplanıpta müzik dersi alanlar
Keman mandolin ve sazlar çalanlar
Diller döker telleri halkevinin.

Başkanlarımız igiliye kaçan
Yurdumuza varlıklarını saçan
Halkın gönlünde taze taze açan
Domurcuktur gülleri halkevinin.

Şeflerimiz halkı başına desen
Akın akın halkeulerine giren
Halkı zevklendiren ve neşe veren
Tiyatro ve temsilleri halkevinin

İsmail der yurdu uyandırmak
Yararlık yadanları hem andırmak
Çalışıp bu ulusu canlandırmak
Önemle emelleri halkevinin.

Ertuğrul bucağına bağlı
Dereköyünden
İSMAİL ASLANER

hikâyede pilâstige çok az önem vermektedir.

Şimdi, "Geçmiş zaman Adamları" nı dört gözle bekliyoruz, Muharrir vakaları ve şahısları da bol bol harcamadığına göre bize daha pek çok güzel eserler vadetmektedir. Allah ömrümü uzun etsin

Ahmet UZKAN

Eski Balıkesir Vali Ve Mutasarrıfları

Bin ikiyüz seksen üç senesi temmuzunun birinci gününd-n itibarsn Karasiye(Balıkesir) e gelen vali ve mutasarrıfların isimlerini kısmen H. Başı Çantay,ın neşrettiği eski "Karasi takvimi,"nden ,kısmen de onun özel notlarından alarak aşağıya yazıyoruz:

Memuriyeti	İsmi	tayin tarihi	ay-ış tarihi
Mutasarrıf	Hasan Paşa	1 Temmuz 1283	19 Ocak 1285
"	Ahmet Ata	20 Ocak 1285	22 Eylül 1286
"	Veysi Paşa	23 Eylül 1286	19 Ocak 1287
"	Halil Paşa	20 Ocak 1287	3 Mart 1289
"	Esat Paşa	4 Mayıs 1289	2 Ekim 1289
"	Hacı Aziz Paşa	3 Ekim 1289	28 Aralık 1290
"	Raif Paşa	29 Aralık 1290	14 Ocak 1291
"	Sırrı Paşa	15 Ocak 1294	15 Mart 1295
"	Aziz Paşa	16 Mart 1295	18 Eylül 1295
"	Raif Paşa	19 Eylül 1295	7 Ekim 1296
"	Faik bey	8 Ekim 1296	28 Ekim 1297
"	Hacı Hasan Bey	29 Ekim 1296	31 Mayıs 1297

Vilâyete tahvil edilmiştir.

Vali	Mehmet Reşat Paşa	1 Haziran 1297	27 Nisan 1300
"	Mehmet Atif Bey	28 Nisan 1300	1 Nisan 1304

Yine mutasarrıflığa kalp ve tahvil olunmuştur.

Mutasarrıf	Behcet Paşa	23 Nisan 1304	9 Aralık 1304
"	Sarım Bey	17 Ocak 1304	26 Mayıs 1311
"	Arif Paşa	27 Ağustos 1311	18 Eylül 1313
"	Ömer Ali Bey	31 Ekim 1312	2 Şubat 1320
"	Sait bey	26 Mart 1321	24 Ocak 1322
"	Mehmet Ali Bey	15 şubat 1322	6 Eylül 1324
"	Nüzhet Paşa	22 Eylül 1324	27 Ağustos 1325
"	Sırrı Bey	28 Ağustos 1325	11 Kasım 1325
"	Samih Rifat Bey	14 Eylül 1327	4 Haziran 12 8
"	Cevdet Bey	1 Temmuz 1328	24 Şubat 1 28
"	Fuat bey	10 mart 1329	29 hazirau 13 9
"	Reşit Bey	30 Haziran 1329	10 Temmuz 1330
"	Nazım Bey	26 Temmuz 1330	22 Mayıs 13 1
"	mithat Bey	6 Haziran 1331	11 Eylül 1331
"	Kemal Bey	11 Şubat 1331	22 Ekim 1332
"	İbrahim Süreyya	17 kasım 1332	11 Ağustos 1333
"	Mazhar Müfit bey	28 Ağustos 1333	19 Nisan 1334

CİRİT

Ata binmek, atı istenildiği gibi idare etmek her yeğidin kârı değildir. Eşgile binicisine kuvvet, enerj ve cesaret verir. Korkanları ise ilk fırsatta yere serer. Gözü pek, kalbi ve güssesi kuvvetli Türk atına bindiği zaman en sert ve oynak bile olsa onu idaresi altına alabilir.

Ata arımız her fırsatta köy düğünlerinde bayram arda bahar günlerinde her bakımdan çok üstün olan biniciliği ihmal etmezlerdi.

Bunun içinde her düğünde mutlaka cirit oynanır cop müsabakası yapılır. Zengin olsun fakir olsun düğün sahibinin en ufak bir hediye bile cirit ve hop oyununun heyecanını zevkini küçültemez.

Bu oyunlar köylümüzün en yaşlı ihtiyarlarını bile hareket ve heyecana getirir, yorgun gözlerle bu oyunlar seyredilirken gençliğin ince hatıralarına saplanır. Mayıs ayında şehrimizde birçok köy lülerimizin iştirakile bir cirit oynandı. Uzak, yakın haber alar her köylü ciride iştirak etti. Gelenlerin içinde yaşlılar olduğu gibi 18 yaşında genç delikanlılarda vardı. Bu davul ve zurnanın çaldığı oyun havasile ne kadar güzel ve yerinde

oylandı.

Cirit insan ruhunun aynı zamanda karışıklı incelik duygularını da yükseltir. Karşıdan gelen bir rakip fırsatı kaçırmış ve ciritin atış dairesine düşmüşse ona salırlmaz, buna saldıranlar ayıplar. Ancak gelen rakip dönüşünü yaptıktan sonra yapılacak bir çıkışla ona yetişmek şarttır, bu, eyi duygunun bir sembolü aynı zamanda kuvvetli ve sağlam bir ata sahip olmanın lüzumunu bildiriyor. Onun içindir ki her zaman ve her çağda Türklerde at nesti gerilememiştir, Bugün yetiştirdiğimiz at neslinden geri değildir.

Hele bugün hükümetçe atıcılığın ıslahına verilen önem karşısında atıcılığımız dahada ilerliyecektir. Köylerimizde, genç delikanlılar, kuvvetli güzel ve cesur yagiz atlara binerek, yaylalarda at oynattıkça onlar kuvvetli ve dinç olmanın sırrını ellerinde tutmuş olacaktırlar Eyi ve eski adı bizim son günlerde muhitemizde canla dırılmaktadır. Şehrimizde kurulan bir birlikte bunu teşvik ediyor. Bu baharın başından sonuna hemen her gittiğimiz köyde düğüne ve her düğünde mutlaka cirit oynuna rastladık ne kadar güzelli.

Hasan Ali TÜRKER

"	İbrahim Hakkı Bey	20 mayıs 1334	2 Kasım 1334
"	Hacım Muhittin Bey	7 ka-im 1334	28 Şubat 1335
"	Hasan Vasıf Bey	6 mart 1325	16 Nisan 1335
"	Ahmet Hilmi Bey	17 Nisan 335	29 Temmuz 1335
"	Fatin Bey	30 Ağustos	22 Eylül 1335
"	Rıza Bey	26 Eylül	18 Aralık 1335
"	İzzet Bey	15 ocak 1336	22 Eylül 1336
"	Cevdet Bey	23 Eylül 1336	13 Nisan 1338
"	muhittin bey (Vekil)	4 mayıs 1338	6 Eylül 1338
"	İsmail Nezip Bey	26 Eylül 338	5Ekim 1338 (Vekil)
"	Mehmet Kemalettin	6 Ekim 1338	15 " 1338
"	Talât Bey	6 " 1338	15 " 1338
"	Ozdemir Salim	16 Ekim 339	5mayıs 1339
"	İsmail Hakkı Bey	5 mayıs 1330	5 " 1339
Vali	" " "	7 Ağustos 1339	

Bilmeceler

OSMAN BALKIR

MERKEP, YOL, KÖPRÜ, CAMI

294 - Bindim üremeze—Gittim tükenmeze—Dingirdaktan geçtim - Satılmaz da yattım.

MEŞE KOBALAĞI

295—Lülüsi lülesi, tanrı lülesi. Bunu bil miyen kıvrılıp ölesi.

MEZAR

296—Karşıdan baktım imir şimir yanına vardım kilitli demir.

297—Yer altında kilitli sandık.

298—Köşededir; boş değildir Kimse on dan hoş değildir.

MEZAR TAŞI

299—Yapan satar—Alan kullanmaz.Kullanılan bilmez.

MİNARE

300 - Dışı sivri İçi eğri

MİNARE VE MÜEZZİN

301—Uzun uzun urganlar. Ucunda çığırtkanlar.

MUM

302—Bir acayip nesue gördüm bir karışık boyu var. Hem balıktan, hem inekten, hem öküzden suyu var etrafına sur çekilmiş ortasında nuru var. kendi kendini bitirir. böyle de huyu var.

NACAK

303—Dağa gider nahn gibi. Eve gelir gelin gibi.

NALIN

304—Alçacık eşek et taşır.

305—Alçacık katır, bin okka taşır.

NAR

306—Küçük hanım cama dayandı. Cam kırıldı kana boyandı.

307—Çarşıdan alırım bir tane Eve gelirim bin tane.

308—Yumruğum kadar yumrusu İçinde yüzelli yavrusu.

309—Bir arşın bezim var, Her çulfalık dokuyamaz, Lâle yakut taşım var, Herbir sarraf dizemez.

310—Elim kadar yumrucuk, İçi dolu yavrucuk.

311—Dışı deri gibi, içi darı gibi.

312—Fili fili filcan, içi dolu mercan.

NOHUT

313—Kılı kılı kılıca Buruncuğu eğrice.

314—Alçacık tepe, çingilli küpe.

NOKTA (Arap harflerinde)

Bende vardır sende var, âlemde yok;

Cihanda var, Şamda var, Mısırdan yok.

316—Benim gülüm, gül açar; Gülünü müşkül açar, Sende bir, bende iki, Haftada üç gül açar,

— O —

OCAK

317—Kara tavuk, karnı yarık.

ODUN

318—Bir öküzüm var, kuyruğunu kesmeden dama girmez.

OKLAVA, YASTAÇ, HAMUR AÇMAK

319—Yassı yatar, sivri sürter; İkisnin arasında bir iş biter.

ORUÇ

320—Fırın ağrına saç koydum, Cümle âlemi aç koydum.

[Devam edecek]

Hardal Aşireti

MUSTAFA SALMAN

Hardal aşireti hakkında bilgi veren Karacalar köyünden (85) yaşındaki Mehmet Kılıç, canlı bir tarih olan tercümei halini şöyle anlatıyor:

"Yaşım seksenbeştir. Hardal aşiretinin göçebe halinde ve yurtlandırıldıktan sonraki bütün durumlarını bilirim. Babamın adı (İsmail Kılıçoğlu)dur. Kılıç soyadı dedemden gelmez. Dedeme bu adı veren Karaosmanoğludur. Dedem Karaosmanoğlu ile Yunan savaşına gitmiş. O zaman savaşlarda çakmaklı tek tüfekten çok kılıcın önemi büyükmüş. Dedem de çok iyi kılıç kullanırmış. Dedem Karaosmanoğlunun gözü önünde kılıçla bir kâfiri bir vuruştakiye bölmüş. Kılıç kâfirin vücudundan gelmiş geçmiş amma vücudunun yarısı gene düşmemiş. Karaosmanoğlu dedeme:

— Gördün mü, bir vutuştaki kâfiri ikiye bölemedin, diye takılmış, Dedem de hemen kâfirin kellesini kılıcın ucu ile itiverince kesilen yerden kâfirin vücudunun üst parçası kütük gibi yere düşmüş. Karaosmanoğlu ondan sonra kesildiğinin göya iyice farkına varmış. Dedeme iyi kılıç kullandığından ötürü bir kılıç armağan etmiş. O günden bugüne lâkabımız Kılıç olarak anılır.

Zamanın köy mekteplerinde, Balıkesir medresesinde az çok okumaklığım vardır. Köyümde az imamlıkta yaptım. Babam ve anam cahildirler. Üç defa evlendim. Dokuz çocuğum vardır Kızımın biri öğretmen çıkmıştır. Çocuklarımin hepsini az çok okuttum »

Mehmet Kılıç Karacalar köyünün tarihini de şöyle anlatıyor:

"Karacalar köyü Hardal aşireti adındaki aşiretimizin birkaç obasının yurtlandırılmasile kurulmuştur. Babalarımızın söylediğine göre bu aşiret Adana, Silifke yanlarından gelmez. Bölgemizde aşiretin kışlaar Karadağ, Dikili, Çandarlı tarafla-

rıdır. Yazlağı da Savaştepe bucağı (Eski adı Giresun), İvrindi bucağı, Soğucak köyü Konakpınar bucağı bölgeleridir. 1280 yılına kadar göçebe halinde yaşamışlardır. O zaman padişah Sultan Azizmiş. Ben o zamanlar dünyaya geldim. Balıkesirde [Giritli zade Körpaşa] bulunuyordu. Bundan sonra da [Ahmot Vefik Paşa] gelmiştir. Ahmet Vefik Paşa zamanının azılı hırsız ve eşkıyalarını astırıp kestirerek memlekete dirlik düzenliği getirmiştir. Bütün aşiretlere göçebe halinde yaşamayı yasak etmiş, onlara yurtlanmaları için toprak göstermişti. Ahmet Vefik Paşa göçebeciliği bırakmak istemiyen aşiretleri yerleşmeleri için aralıksız zorlamıştı. Bizim aşiret te yerleşmemek için çok cabaladı.

Gizli saklı olarak [300] ze kadar Karadağa gittik geldik. Sonradan tekrar bizi çok sıkıştırdılar. 1300 Yılında temelli gezmeyi yasak ettiler. Biz de temelli olarak bugünkü bulunduğumuz yerlere yerleştik.

Aşiretimizin içinden yetişen belli başlı beyler şunlardır:

O zamanlar beylerbeyi Karaosmanoğlu Manisada oturuyordu. Köyden birini Manisaya seçer gönderirlerdi. Beylerbeyi bunlara cübbe geydirerek beylik verirdi. Bu beyler aşiretlerinin başında 4-5 yıl beylik yaparlardı Köyümüzün ilk kuruluşunda bey [Karabey] di. Sonradan bey [Ali Bey] olmuştur.

Beylerin görevi, köyü dirlikli düzenli bulundurmak, suç işliyenleri yola getirmektir. Beyler suç işliyenleri hapse bile atarlardı. Hükümetle köy adına onlar konuşurlar, bütün vergileri onlar toplarlardı. Göçebe halinde yaşarken bir Karadağda kışlak, bir de yaylalarda çadır başına o zamanki para ile [20] şer kuruş yazlak parası olmak üzere vergi verirdik. Ahmet

KIPTİLER

İsmail Hakkı AKAY

Beş kara parçası içerisinde serpilmiş bir halde, çoğunluğu gözer konar bir durumda bulunan Çingeneler, bilindiği gibi Fuhuş ve hırsızlıkta çok ileri gitmiş olmakla beraber dünyanın en çalışkan, becerikli bir kavmi olarak tanınmıştır.

Bütün Avrupa ve Amerikada bulunan Çingeneler sanatlarını ileri götürerek Demircilik, Madencilik ve Kuyumculuktan başka Sepet, Hasır ve saire gibi örme işlerinde de kendilerini göstermişler ve San'atlarının ehli olduklarını ispat eylemişlerdir. Hele Musikideki istidatları enternasyonal bir ad almıştır. Macarlar, Ulusal musikilerini Çingenelere borçludur, diyorlar.

Yüz yıllardanberi Avrupa, Asya, Amerika, Afrika ve Avustralyada yaşayan bu unsura iyi bir gözle bakılmamış ve hattâ çok değersiz görüldüğü içindir ki hiç bir ulusla kaynaşmamış ve başlı başına bir Vefik Paşa bu tahsildarların, yeler ve ihesaplarını çok incelerdi.,

HARDAL AŞİREİNİN YURTLANDIĞI YERLER VE KURULAN KÖYLERİN ŞİMDİKİ ADLARI:

- 1 — Balıkesir Savaştepe bucağı [Karakavak] köyü.
- 2 — Balıkesir Kabaklı köy yakınında [Karakavak] köyü
- 3 — Savaştepe bucağının bir saat yakınında ve şimdi Savaştepenin bir mahallesi olan [Tütünlük] köyü
- 4 — Savaştepeye bağlı Sarıbeyler köyü yakınında [Kurudere] köyü,
- 5 — Balıkesir yakınında [Ziyaretli] köyü.
- 6 — Ömer köyü bucağı yakınında [Ayvatlar] köyü.
- 7 — Balıkesir Savaştepe bucağına bağlı [Muhtan] köyü
- 8 — Balıkesir Cinge köyü yakınında [Karakavak] köyü.
- 9 — Dikili ilhesine bağlı [Badem i] ve yakınlarındaki mahalle ve köyler.
- 10 — Dikiliye bağlı (Elbekir) köyü
- 11 — Çandarlı ve dolaylarındaki mahalle ve köyler.

yurt edinmemişlerdir.

Bunun için urdumuz içerisinde de epeyce bir tutar teşkil eden bu kömenin kimler olduğunu öğrenmek hevesine kapıldım. Etnoğrafya bilgilerininden kimi, bunların Hindistan'dan geldiklerini, kimide Mısır'dan göçtüklerini söylüyorlar.

XIV üncü yüz yılda Avrupaya dağılmış olan Çingenelerin çıkışlarını öğrenebilmek için kimi yıllarca bunların aralarında yaşayarak dillerini öğrenmiş ve dil kaideleri incelenince kelime köklerinin, sayılarının ve ana, baba adlarının Hint diline pek yakın olduğunu, fi'yonemi ve beden teşekküllerinin de (Lfgan) ve dolayısıyla (Hint) ırkına çok benzemekte bulunduğunu ileri sürerek bunların Hindistan'dan gelme oldukları sonucuna varmışlardır.

XVII inci yüz yılda Almanya ve Fransa'ya gelmiş olan çingenelerin şöyle bir hikâye uydurarak kendilerinin Mısır'dan göçtüklerini ileri sürüyor ve :

"Biz Mısırlıyız, Mısır'dan geldik. Esasen Hristiyan idik. Fakat, zalim bir hükümdarın zulmiyle dinimizi değiştirdik. Sonra, bu günahımızı affettirmek için Roma'ya gittik. Papa günahlarımızı affetmiş işe de bize ceza olarak serseri bir hayat geçirmeliğimizi emretti. İşte bundan dolayıdır ki biz böyle seyyar bir hayat geçirmeğe başladık diyorlar.

Şüphe yok ki bu, doğmatik bir masaldır. Fakat, çingenelere bu (Kıpti) adı niçin ve nasıl verilmiştir? Eski nüfus kütüklerini karıştırırsak bunların künyeleri üzerinde kırmızı bir kalemle yazılmış (Kıpti taifesinden) ibaresini görürüz. Arşivlerde bulunan - bunlara ait - birçok eski fermanların serlevhaları doğrudan doğruya adları, sanlarıyla (Kıpti taifesinden filana) diye yazarlar.

İsadan evvel Firavnilerin ve bu yüzden Mısırın adı (Kıpt) idi. Bütün lûgat kitapları hemen çoğunlukla kıpti'leri "eski Mısır kavmine mensup, Çingene,, diye açıklarlar. Rahmetli Şemsettin Sami, (Kamusu Türkî)

(Devamı 16 tıncı sayfada)

Harp Hakkında Düşünceler

[3 üncü Sayfadan Mabat]

fist bir nesil yetiştirmişler. Alman ve İtalyan öğretmenleri, bebeklere bile harp oyunu oynattılar da ne kazandılar?

* Bugünkü basının görevi harp kıvılcımını körüklemektir. Maksadı heyecan verip para kazanmaktır. Çığırkanlık yapar durur.

* Harbin faili, insan karakteridir. Bu karakteri kim işliyecek.

* Harp zaruret değil, tütün, alkol gibi alışkanlıktır.

* Bilgin, usta fenci, yazar, diplomata şair, muhteri, öğretmen seçkin, aydın, susunuz... harp ejderini hortlatan yalnız sizin geve zeliklerinizdir.

* Darwin, hayvan ve bitkilerin hayatı idama mücadelesinde tekevvün ettiklerini söyledi diye meteryalist Marks da insanlar arasındaki hayat mücadelesi seyrinde çeşitli sosyal sınıfların meydana geldiğini izah etmiş, galiba cemiyetin bir suuru olduğunu unutmuş. tabiatı cemiyetle kıyaslamak olur mu? Vakıa Eflatun'un dediği gibi cemiyet de tabiatın parçasıdır amma, atom, sentezine girdiği maddenin evsafını taşımaz.

* Doğal istifa ideolojisine göre yaşamak kuvvetlinin hakkı imiş, kavi, kuvvetini harcamakla yaşayabilirmiş, bu tabii bir ihtiyaçmış. Niçeye soralım. Kudret, ancak savaşla mı harcanabilir?

* Zayıfı koruduğundan devleti bile çok gören Niçe, tanrı kudretinde insan yaratabilmek için harp istiyormuş. Bu suretle yaratılan üst insanlardan şimdiye kadar ne gördük?

* Ne garip kendi malûlüklerini unutan bazı filozoflar, zayıfları hastaların mahvına engel olduklarından tıbbı, ahlak emreden dine hayır cemiyetlerine ve hatta demokrasiye bile diş biliyorlarmış. zayıfları yok eden alkol, verem, firengi gibi ırkları temizliyen kötülüklerle mücadeleyi istemiyorlarmış. Hayat mücadelesini, tabii istifa prensiplerini biyolojiden sonra politikaya uygulayan bu filozoflara soralım bütün malûller yok edilsen, dünya dehalardan mahrum kalırdı, unutmuyalım ki, bir çok dehalar malûliyetin verimidir. Onlar harp istiyorlar bilmiyorlarmı ki harp malûlları değil sağlamları eritiyor.

* Hayatı güçleştirdiğinden, mücadeleyi

çoğalttığından dolayı nüfus artımını isteyen karı koca kavgalarını çoğaltmak için birden fazla karı almağı tabii istifa için lüzumlu gören filozoflar, şu ihtiyar dünya daha ne kadar zaman bu gülünç saçmalıklarınızın esiri olacaktır.

* Duçe, bir söylevinde Romayı zaferden zafere koşturan komutanları övüyor. Müttereddit, soğuk ve durgun oldukları için ilim adamlarının cemiyet içindeki rolünü ikinci dereceye alıyor. Cesur, heyecanlı çok zeki becerikli adamların, bir hakikati izah edemiyen âlimleri tepeliyerek başa geçtiklerini söylüyor. Doğrudur. Ne yazık ki dünyanın felâketlerini doğuran da bu acı hakikattir.

* Osvlad Spengler, cemiyet ahlâkalarını, dişleri kırık canavarlara benzetiyor. Faust dünyasının Sezarlık idealine bunların hükmedemeyeceğini, Rousseau'danberi dünyaya çeki düzen vermek isteyenlerin yığdıkları kâğıtların yerine Sezarlar geçecektir diyor. Bu da doğru, hâlâ Sezarlar asrını yaşıyoruz. Fazilet kitapları harman yapıp yakılıyor. Hakikat onların kızıl alevlerinde tutuşup kül oluyor. Ne kadar korkunç!

* Talep fazlası mala müşteri bulamayınca müstahsili boş bırakmak, paranın kıymetini düşürmek, ve nihayet bozulan bu ekonomik dengeyi düzeltmek için vatandaşlarını komşularına saldırtmak. Bir kaç banker ve fabrikator için kan dökmek. Ve bunun adını vatanseverlik koymak. Zavallı insanlık nasıl aldatılıyor.

* La Circulation (tedavül) hesaba katılmadan fazla istihsalı L'echange (mübadeleyi zorlaştırmak) suretile ekonomik ve siyasal bunalım yaratmak harbe çanak açmak değil midir? İşte liberalizmin, emperyalizme açılan kapısı.. Devletçiliğin dampinginden daha belalı bir kargaşa yaratıyor.

* La partition (dağıtma işi) ni biyoloji kanunlarına uydurursak cemiyet bir deveni kadar da mesut olamaz.

* Dün kavimler, zengin komşularına saldırıyorlardı, çünkü teknik geri idi. Fennin her şeye kadir olduğu devirde buna ne lüzum var?

Nurettin Ünen

DEDE KIZI

İ. HAKKI AKAY

Onu ilk gördüğüm zaman, içim sıkılmıştı. Öfkeli bir tavır, bütün konuşmalarında gurura benzeyen bir ciddiyet vardı. Binde bir ve lütfen gülüverdiği zamanlar, bir değirmen taşı ağırlık ve cesametindeki göbek, ağır bir manda gibi hareketlere gelir ve muntazam bir surette aşağı, yukarı iner, kalkar.

Tabiat, insanları nelere alıştırmıyor ki? Zaman geçtikçe biz de Dede kızına ısınmıştık. O derecede ki, onu görmediğim günler nerede ise arar bulur gelir dim.

Dedekızı, arasıra tarlalara giderek ot toplar ve arka uçlarını kıvrarak terliğini (yani mantosunu) bir torba haline getirir, topladığı otları bunun içine doldurarak köye döner. Bu halile dedekızını tarif etmek lâzım gelirse; yol üzerinde kısa boyu ve bir kaplumbağa hızıyla duba halinde korkunç bir cismin gelmekte olduğu hissini verir.

Dedekızının asıl adı Eminedir. Zavalının iki oğlu, bir kızı vardır. Büyük oğlu, kendisinden ayrı ve sağırdır. Ortanca çocuğu Mehmetle bir kızı üzerine titrer. Ve icabederse bunlar için bütün bir Memleketi ayağa kaldırır.

Köyde yeni açılan kooperatife (dede kızının Mehmet) te ortak yazılarak elli lira almış. Ertesi sene Mehmetten bu parayı ödemesini istemişler. Kooperatiften aldığı parayı işletmiyerek daha o sıralarda yiyecek, tatlı tatlı harcıyan ve bu sebeple elinde beş parası kalmıyan Mehmet, vaziyeti annesine anlatıyor. Dedekızı, o güzelim kaşları çatmış, inadına çakır o büyük gözlerini bir projektör gibi açmış.

— Neymiş acelesi?. Vaktimiz olunca veririz. Bu yıl olmazsa o bir yıl. O bir yıl olmazsa daha o bir yıl. Alah Allah şaşırmışlar.

Diye, cübbesini toplayınca söylene söylene bize gelmiş ve:

— Ne olacak bu Hakkı İsmeyl efendi Burye (yüzünü ekşiterek) koto. İnh! Neydi o be?. Koto. Koto eh, be. Söyleyemeyon iştel Ne o?. Koto. Hana canım gemişle yal. Para alıp veriyolar! Neydi o be?. Koto. Kotorabit mi, ne karın ağrısı, işte ol. Yanında katip Abdullah varmış. Hinci bizden para isteyolamış..

Yanımızda bulunan komşu kızı Paki zeye dönerek:

— Gız patates, o kafir nerdekine?. Ondan para alsakda yatırsak barım!

Biz bu ifadelerden tabii bir şey anlamadıysa da:

— Bugün kooperatif memurları gel diler. Onları anlatmak istiyor galiba Kâfir dediği Telefoncul.

Dediler.

— Hay Allah lâyığını verşin. (Kooperatifi), (Kâfiri) anladık amma bu (Kâtip Abdullah) ta kim oluyor acaba!

Dedim ve dışarı çıkarak:

— Kooperatif memurları arasında kâtip Abdullah isminde birisi var mıdır?

Diye sordum:

— Hayır, öyle bir kimse yok. Onların yanında yalnız bir Noter var!

Dediler. Ve derhal intika ettim ki, Emine teyze, noterin eski ismi olan (kâtip Adili söylemek istiyor. Kâtip adli kıvıramadığından işin içinden kestirme hesap (kâtip Abdullah) deyip çıkıveriyordul telefoncu Gafur, onun evinde oturduğu için

ev kirasına mahsuben Para almak üzer telefoncu (Kafir)i arayormuş..

Emine teyze bize alıştıktan sonra bu günkü Dilimize Giren çapraşık, Ecnebi kelimeleri - vakit geçirmek arzusuyla Emine teyzeyle Etüt ederdik, yine bir kış gecesi:

— Bizede Selâmü Aleyküm, Hakkı ismeyl efendil. Ne yapıyon bakam, Eyi cemin?.

Diye bize geldi:

Ooo. Gel bakalım Emine teyze. Sen Nasılsın eyi misin görmiyeli?.

— Eh, Eyiizya. Ne yapam!

— Geçenki dersleri öğrendin mi?

Gülerek:

— Onları ben öğrenemiyon be Hakkı İsmeyil efendi.

— Dikkat edersen öğrenirsin elbette. Haydi bakalım başlayalım. Tabii eskisi gibi ben söyleyeceğim, sen tekrar edeceksin.

— İnh, söyleyemeyon canım! Vazgeç şunladan!

— Hayır hayır, Söyliyeceksin. Haydi söyle bakalım şimdil.

— Tango.

— Tanga!

— Manto.

— Man man mantol

— Aferin!

— Aferim!

— Yok canım, Eyi bildiğin için sana Aferin dedim. Söle bakalım.

— Gafur.

— Gülerek) kâfir!

— Kâtip adı.

— Kâtip Abdullah. Dilim dömeyo oğlum bel

— Kooperatif.

— İşte onu da deymeyon. Koturabit!

— Pekeyi öyleyse. Mendil.

— Mendil.

— İskarpın.

Görüş

Karşıda ocak

Göstermede sırrını yok oluğun

Oturmuş bir ihtiyar!

Yürüyerek tesbih tanelerinden

Kalbine girmede peygamber...

Bir anahtar deliğine

Doldurup gözlerini

Bakarsan eğer

Bunları görürsün

HÜSNÜ YURDUSEVER

— Deyince Emine teyze durdu. Kendi kendine heceledi, kekeledi:

— İşga. İş. İş. İşga. Buda zormuş bel Neymiş o?

— Canım bilmiyor musun, kadınlar ayaklarına geyiyorlaryal

— E canım, şuna babıç desenel

— Eyi amma bu alafranga isim!

— Alanga da nedemekmiş!

— Alanga-değil canım, ala fı-rangal

Ben böyle teker teker söylerken o ağzı açık olduğu halde dili içerde inip kalkıyor ve oda kendi kendine benimle beraber söylemeğe çalışıyordu. Nihayet söyleyemedi ve kekeliyerek:

— Ben bunları demeyon oğlum!

Dedi ve cübbesini omuzlayınca:

— Hoşça kalın garikl.

Diyecek isli, Dört, köşe eski cam fenerini alarak çıktı, gitti.

(İ) Zavalının bu sevgili kızı ile oğlu da üç, dört sene ara ile ölmüşler. Şimdi pek yalnız kalan Emine teyze ihtiyar ve sefil bir kızının çocuklarıyla oturmaktadır.

İ. HAKKI AKAY

Yağmurun Çağrışımları

Çisil çisil yağın yağmur
Güldürsün toprağımlı;
Ve göklerden dökülen nur
Şeneltsin yurt bağımı...

Şeneldikce bu yurt bağım
Dökülecek kanım çoktur;
Ölüm benim oynucağım
Yâd ellerde gözüm yoktur...

Gözümüz yok yâd ellerde
Bu yurdumuz bize yeter;
Civanmerdiz gönüllerde
Akacaktır yoluna ter

Yoluna ter, aksın derim
Zaman gelir kanım akar
Yurt uğrunda yılmaz erim
Kavğalarda arşa çıkar

Arşa çıkar kavğalarda
Kehkeşanla konuşurum
Uzaklardan Tunca, Arda
Ruhunuzla buluşurum

Sesleniyor tarihiniz
Yerle göğün katlarından
Gülümüyor ail bir yüz
Şaha kalkan atlarından

Dedem Yavuz gülümüyor
Kıratıyla kalkan elde;
Gözleriyle düşman diyor
Hani nerde? Hangi belde!

Satılmış Çağlar

KIPTİLER

sinde bu ciheti daha ziyade aydınlatarak :
«Avrupanın dazı cihetlerine Mısır'dan ge-
çerek gittiklerine mebnî asıl Hint'ten gelen
Çingenelere verilen isimdir.» diyor ki bu
incelemeler etnografya bilginlerinin iddia-
larını birleştirmiş ve Kiptilerin Hindistandan
gelme bir unsur olduklarında hiç bir şüphesiz
ıbrakmamıştır.

Halkevi Çalışmaları

Mart — Nisan

2/3/ 946 Günü Evimizde Klâsik mü-
zik konseri verilmiş ve 400 vatandaş is-
tifade etmiştir.

4/3/946 da Ticaret Okulu öğretmen-
leri tarafından idare edilmek üzere açıl-
an Muhasebe kursuna fazla talip zuhur
ettiğinden A ve B gruplarına ayrılmış
ve derslere başlanmıştır.

8 3 946 Öğretmen Oku'u öğret-
meni Feyzi Ertem tarafından (Şahsiyet
nedir, Hayata İtibak yolları) konulu bir
konferans verilmiştir.

8-4-946 da Evimiz salonunda bir
köylü gecesi yapılmıştır.

21 3 946 da Evimiz salonunda dört
nikâh töreni tertip edilmiştir.

2 -3-946 Evimizin faal genç'lerinden
Fahmi Çataloğlu nun klâsik piyano kon-
seri dinlanmış, kendi kendini yetiştiren
bu genç ve müstait sanatkâr takdirle al-
kışlanmıştır.

25 3 946 Köylü gecesi tertip edil-
miştir.

28-3 946 Evimiz salonunda iki nikâh
töreni yapılmıştır.

30-3 9 6 İkinci İnönü Zıfesi evimizde
yapılan bir törenle kutlanmıştır.

1 4 946 Köylü gecesi tertip edilmiştir.

22 4-946 Bir konser verilmiştir.

23 4 946 Dört nikâh töreni yapılmıştır.

23 4 946 Çocuk Bayramı münasebe-
tile Sinema gösterildi ve bir Konser ve-
rildi.

24-4 946 Çocuk balosu yapıldı ve
çok ilgi topladı.

25-4 946 lik okullar tarafından müş-
terek bir temsil verildi.

RET SİLAY – Neşriyat Müdürü: ABDİ AĞABEYOĞLU

FIATI: 20 Kr.

[Türk dili Basımevi - Balıkesir]